

พึงพอใจต่อการบริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ The Satisfaction Towards The Administration of Nonformal

ธรรมบุญ กระจ่างจร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Thammanoon Krajangjon
Surindra Rajabhat University
E-Mail: thamma55@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับพึงพอใจต่อการบริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ โดยได้เล็งเห็นความสำคัญของความพึงพอใจต่อการบริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ เพราะเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของชาติได้ดียิ่งขึ้นดังนี้

ลักษณะการแสดงออกความพึงพอใจ มีลักษณะทั่วไป ดังนี้ 1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว 2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์การบริการก่อนที่จะถูกนำมาใช้บริการได้ก็ตามมักจะมีความมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนแล้ว ความพึงพอใจต่อการบริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยหลักการศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือหลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ : พึงพอใจ; การบริหาร; ศูนย์การศึกษานอกระบบ

Abstract

This article aims to synthesize the concept of satisfaction with the administration of the non-formal education center. By recognizing the importance of satisfaction with the administration of the non-formal education center Because it encourages the development and improvement of national education better as follows.

Satisfied expression The general characteristics are as follows: 1. Satisfaction is the expression of emotions and positive feelings of a person towards something. People need to interact with their surroundings. 2. Satisfaction arises from evaluating the difference between what is expected and what is actually received in a situation. In service situations before customers come to use any service, there is always a standard of service in mind. Satisfaction with the administration of the non-formal education center By having a flexible teaching and learning process that is in line with the needs of various target groups In principle, outside school education Based on 5 important principles: educational equality Principles of self-development and self-reliance Principles of integrating learning and way of life. Principles of conformity with learners' needs and principles of mutual learning and community participation.

Keywords : Satisfaction; Administration; Nonformal

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาประเทศนั้นปัจจัยหลักคือการพัฒนาการศึกษาของชาตินับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องน่ายินดีก็คือมีการขยายฐานการจัดการศึกษาออกไปเป็นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมีเป้าหมายยกระดับการศึกษา และการขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งระดับบุคคล ประชากรวัยแรงงาน เป้าหมายระดับครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 900,000 ครัวเรือน ได้รับบริการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นการที่จะทำความเข้าใจเรื่องพึงพอใจต่อการบริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงเป็นเรื่องที่สอดคล้องกันอย่างยิ่ง โดยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ตามความหมายของความพึงพอใจความ พึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไปหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใดๆ นั้น โดยลักษณะการแสดงออกความพึงพอใจมีลักษณะทั่วไป ดังนี้ 1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกใน

ทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว 2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์การบริการก่อนที่ลูกค้าจะมาใช้บริการใดก็ตามมักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนแล้ว

ทฤษฎีการบริหารการศึกษามีลักษณะดังนี้ 1. ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ เน้นในด้านการผลิต และประสิทธิภาพของผลผลิต โดยคำนึงถึงการใช้ศักยภาพของมนุษย์ให้มากที่สุด 2. ทฤษฎีการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสร้างความใกล้ชิด ดูแลทุกข์สุข ห่วงใย มีความเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดูแลคนให้ดีที่สุด 3. ทฤษฎีการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร จึงต้องใช้คนให้คุ้มค่าในฐานะทรัพยากรมนุษย์ และในการปฏิบัติงานใด ๆ 4. ทฤษฎีการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ เรียกกันย่อ ๆ ว่า MBO เป็นแนวคิดการบริหารงานที่กำลังนิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เช่น การบริหารงานโดยมุ่งผลงาน(Management by Results) การบริหารงานตามเป้าหมาย (Goals Management) การบริหารงานโดยการมีส่วนร่วม (Management by Participation) ในหลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษานอกระบบ ซึ่งความหมายของการบริหารการศึกษาหรือการบริหารงานการศึกษานอกระบบ คือการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตรเวลาเรียนมีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกระบบเน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน และเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยหลักการศึกษานอกระบบ ยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือหลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อหน่วยงานซึ่งอาจเป็นความรู้สึกในทางบวก ทางเป็นกลาง หรือทางลบ ความรู้สึกเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือ หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางบวก การปฏิบัติหน้าที่จะมีประสิทธิภาพสูง แต่หากความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางลบการปฏิบัติหน้าที่จะมีประสิทธิภาพต่ำ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2550 : 71)

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไปหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคลซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใดๆ นั้น (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ (2552 : 37)

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปได้ในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปได้ในทางบวกหรือทางลบ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2552 : 67)

ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ (ภารดี อนันต์นาวิ (2553 : 75)

ลักษณะการแสดงออกความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการบริการมีความสำคัญต่อการดำเนินงานบริการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะทั่วไป ดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลด้วย การโต้ตอบกับบุคคลอื่นและสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์การรับรู้ เรียนรู้ สิ่งที่จะได้รับตอบแทนแบบต่างๆ ในสถานการณ์การบริการก็เช่นเดียวกันบุคคลรับรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับการบริการ ไม่ว่าจะเป็นประเภของการบริการหรือคุณภาพของการบริการ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมผัสบริการ

ต่างๆ หากเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการ โดยสามารถทำให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่คาดหวังก็ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและพึงพอใจ

2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์การบริการก่อนที่ถูกค่าจะมาใช้บริการใดก็ตาม มักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งอาจมีแหล่งอ้างอิงมาจากคุณค่าหรือเจตคติที่ยึดถือต่อบริการ ประสบการณ์ดั้งเดิมที่เคยใช้บริการ การบอกเล่าของผู้อื่น การรับทราบข้อมูลการรับประกันบริการจากโฆษณา การให้คำมั่นสัญญาของผู้ให้บริการเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้รับบริการใช้เปรียบเทียบกับบริการที่ได้รับในวงจรของการให้บริการตลอดช่วงเวลาของความจริงสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับรู้เกี่ยวกับการบริการก่อนที่ได้รับบริการหรือคาดหวังในสิ่งคิดว่าควรจะได้รับ (Expectations) นี้ มีอิทธิพลต่อช่วงเวลาของการเผชิญความจริงหรือการพบปะระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นอย่างมาก เพราะผู้รับบริการจะประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับจริงในกระบวนการบริการที่เกิดขึ้น (Performance) กับสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ หากสิ่งที่ได้รับเป็นตามคาดหวังถือว่าเป็นการยืนยันที่ถูกต้อง (Confirmation) กับความคาดหวังที่มีผู้อยู่รับบริการย่อมเกิดความพึงพอใจต่อบริการดังกล่าว แต่ถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดหวังอาจจะสูงกว่าหรือต่ำกว่านับเป็นการยืนยันที่คลาดเคลื่อน Disconfirmation) จากความคาดหวังดังกล่าว ทั้งนี้ช่วงความแตกต่าง (Discrepancy) ที่เกิดขึ้นจะชี้ให้เห็นถึงระดับความพึงพอใจ หรือความไม่พึงพอใจมากน้อยได้ถ้าข้อยืนยันเบี่ยงเบนไปในทางบวก แสดงถึงความพึงพอใจถ้าไปในทางลบแสดงถึงความไม่พึงพอใจลักษณะ (วิเชียร วิทยอุดม, 2553 : 127 - 128)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรม ต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ ความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (อุทัย ธรรมเตโช (2551 : 40)

การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรม ต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม(นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2549 : 4)

การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้อิทธิพล (Influencing) คนกลุ่มหนึ่งก็คือ นักเรียน เพื่อให้มีความเจริญงอกงามสู่วัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนด โดยการใช้กลุ่มคนกลุ่มที่สอง ซึ่งได้แก่ครูในฐานะตัวแทน (Agent) ดำเนินการเพื่อให้ วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ (ชาญชัย อาจิสมาจาร(2550 : 39)

การบริหารการศึกษาว่า หมายถึง การควบคุมและ การจัดการด้านบริหารโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนงานธุรการ งานที่เกี่ยวกับตัว ครูและนักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการปฏิบัติตาม หลักสูตร การจัดวิธีสอน การบริหารวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการแนะแนว การบริหาร การศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างขวางและสามารถเรียนรู้ได้ (สมาน อัสวภูมิ (2552 : 7)

การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2552: 6)

ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษามีการพัฒนา ไปไม่หยุดยั้ง สิ่งที่จะนำมาจัดกระทำกับการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลง และพัฒนาขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ และเป็นศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย ปัจจุบันการบริหารการศึกษาต้องการมาตรฐานของความสามารถ บางอย่างมีการฝึกอบรมอาชีพ มีการจัดทำอย่างมีระบบ (ธีระ รุญเจริญ, 2553 : 32)

การบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มี การรวมตัวกันเป็นหมู่เหล่า มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนขนาดต่างๆ จากหมู่บ้านเป็นเมือง เป็นประเทศ การที่คนรวมกันเป็นกลุ่มย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน การทำงาน ร่วมกันจะเป็นไปด้วยความราบรื่นและยังเกิดความเจริญก้าวหน้า กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมี การจัดระบบและระเบียบต่างๆ ร่วมกันนี้คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดสถาบันสังคมและการบริหารขึ้นการบริหารการศึกษา ในปัจจุบันมีความสำคัญและความจำเป็นยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการศึกษาซับซ้อนยุ่งยากแล้วยังมีตัวประกอบอื่นๆ อีกมากที่มีผลสะท้อนต่อการบริหารการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ อยู่เรื่อยๆ ซึ่งผู้บริหารการศึกษาจะต้องเผชิญการแก้ปัญหาเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลาในบางประเทศ การบริหารการศึกษานับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งไม่น้อยกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น แพทย์ วิศวกร เป็นต้น ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นจะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาเป็นเวลาหลายปีจึงจะมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ผู้บริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาโดยตรงจึงจะจัดการศึกษาได้ดี คือสามารถที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้ (สมาน อัสวภูมิ, 2552 : 16)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นช่วงปฏิรูประบบการศึกษา โดยได้พยายามรวบรวมงานที่คล้ายกันไว้หน่วยงานเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน และยังสามารถสร้างข้าราชการมืออาชีพเพิ่มได้อีกด้วย กล่าวคือ ทำให้มีงบประมาณที่จะนำไปพัฒนางาน ด้านอื่น ๆ เช่น นำไปใช้ในการจัดหาสื่อ พัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียน ที่สำคัญสามารถนำไปพัฒนาครู ได้ลดขนาดองค์กรในส่วนกลางได้งานก็จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น โดยสามารถกระทำได้เบ็ดเสร็จในระดับจังหวัดหรือ ระดับเขตพื้นที่ งานใดที่เอกชนจะช่วยแบ่งเบาได้ต้องเชิญชวนให้เอกชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบ งานใดที่ท้องถิ่นทำได้ให้ท้องถิ่นดำเนินการ ส่วนกลางต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนอื่นปฏิบัติ ไม่ใช่ปฏิบัติเสียเอง แต่ส่วนกลางเข้าไปควบคุมกำกับติดตามเรื่องมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายทิศทางและจุดเน้นในการจัดการศึกษาเป็นระยะ ๆ (ดิเรก พรสีมา, 2549 : 108-110)

หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาในระบบ

ความหมายของการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

การจัดการศึกษาหรือการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตรเวลาเรียนมีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียนเน้นการเรียนรู้เรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน และเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียนและไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการ อีกทั้งไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 1)

เมื่อกล่าวถึง ความหมายของการบริหารการศึกษาหรือการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน คือ การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตรเวลาเรียนมีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียนเน้นการเรียนรู้เรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน และเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

หลักการศึกษาออกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต มีภารกิจสำคัญที่มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนั้นยังต้องได้รับ

การศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาพื้นฐานเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชนและสังคมในที่สุดการจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือหลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากเป็นผู้พลัดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคมอาชีพ เศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเรียนด้วยตนเองพึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต

หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการ จึงมีความเหมาะสม โดยบูรณาการสาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสมครู การศึกษานอกโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์สาระการ

เรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการการศึกษา
นอกโรงเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่าสำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้าง
กัลยาณมิตร ในกลุ่มผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือ ความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและ
กัน ปลุกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิ
ภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอก
โรงเรียน ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากร
เป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

วิสัยทัศน์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นองค์กรหลักในการสร้าง
สังคมอุดมปัญญาด้วยการจัดการให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน อย่างมีคุณภาพ
และทั่วถึง

พันธกิจ

1. สร้างเสริมความใฝ่ฝันทะยานอยากในการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ของ
กลุ่มเป้าหมายให้สามารถเรียนรู้ได้จากสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. สร้างและกระจายโอกาสการเรียนรู้โดยการกระจายแหล่งเรียนรู้ สื่อ และ
เทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. จัดและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงาน พัฒนาคุณภาพชีวิต
และชดเชยโอกาสทางการศึกษา
4. สร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย ในการร่วมจัดการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นกลไกในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ส่งเสริมให้ชุมชนจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดย
บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากลผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำหรับประชาชน กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีคุณธรรมนำความรู้และมีทักษะการดำเนินชีวิตบน
พื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย

1. เป้าหมายด้านยกระดับการศึกษา และการขยายโอกาสทางการศึกษา

1.1 เป้าหมายระดับบุคคล

1.1.1 ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 – 59 ปี)

1) ประชากรวัยแรงงานอายุ 15 – 39 ปี จำนวน 1,122,000 คน
ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2) ประชากรวัยแรงงานอายุ 40 – 59 ปี จำนวน 1,162,000 คน
ได้รับบริการการศึกษาต่อเนื่อง

1.1.2 ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 125,000 คน ได้รับการศึกษา
ต่อเนื่อง

1.1.3 ประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กจาก
ครัวเรือนที่ยากจน สตรี เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ผู้ต้องขัง ประชาชนในพื้นที่บริเวณ
ชายแดน ประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกล ผู้พิการ ผู้ไม่รู้หนังสือและกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ
จำนวน 94,000 คน ได้รับบริการการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมกับ
สภาพของผู้เรียน

1.1.4 ประชาชนที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย จำนวน
7,000,000 คน

1.2 เป้าหมายระดับครัวเรือน

ครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 900,000 ครัวเรือน ได้รับการศึกษานอกระบบ
หรือการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างน้อย 1 กิจกรรม

2. เป้าหมายด้านการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนให้มีวิถีคิดและดำเนิน
ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10,000 คน
ตามเป้าหมาย 1 อำเภอ 1 ตำบล / ชุมชน

3. เป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย

3.1 พัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา
พื้นฐานนอกระบบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษามี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากรากฐานปีการศึกษา 2550 ใน 4 วิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

3.2 ลดอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกระบบเฉลี่ยร้อยละ 5 ในทุกระดับ

3.3 ผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง แต่ละหลักสูตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร

3.4 ผู้เรียน / ผู้รับบริการ กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่กิจกรรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม

สรุป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ตามความหมายของความพึงพอใจ ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไปหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคลซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใดๆ นั้น โดยลักษณะการแสดงความพึงพอใจ มีลักษณะทั่วไป ดังนี้ 1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว 2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์การบริการก่อนที่ลูกค้าจะมาใช้บริการใดก็ตามมักจะมีความมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนแล้ว

ส่วนความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรม ต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ ความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ ซึ่งความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม ความหมายของการบริหารการศึกษาหรือการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน คือการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตร เวลาเรียนมีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการ

เรียนนอกโรงเรียนเน้นการเรียนรู้เรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน และเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยหลักการศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือหลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย อาจิสมาจาร.(2550). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์.(2552). *การจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ดิเรก พรสีมา.(2549). *ปฏิรูปการศึกษาอย่างไร*. กรุงเทพมหานคร : ส. รุ่งทิพย์ ออฟเซ็ท.
- ธีระ รุญเจริญ.(2549). *ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ : ศักยภาพแห่งการเรียนรู้*.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์.(2549). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ.(2552). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่
3. ชลบุรี : สำนักพิมพ์มนตรี.
- วิเชียร วิทย์อุดม.(2553). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : ธนธัชการพิมพ์.
- สมาน อัสวภูมิ.(2552). *TQM : การบริหารคุณภาพครบวงจรในองค์การทางการศึกษา*.
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง*
(พ.ศ. 2552 - 2559). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2551). *แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ*
และตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อุทัย ธรรมเตโช. (2551). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอ
เดียนสโตร์.